Д.О.Дем'янюк, студ., І курс, гр. ТЗНС-33м, ГЕФ
Науковий керівник – доцент кафедри екології, кандидат сільськогосподарських наук **І.В.Давидова**
Житомирський державний технологічний університет

ВЛИВ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЄ СЕРЕДОВИЩЕ НЕЗАКОННОГО ВИДОБУТКУ БУРШТИНУ

"Сонячний камінь" – саме так в народі називають бурштин. Будучи за походженням скам'янілою смолою, він значно м'якший за дорогоцінне каміння неорганічного походження, але не поступається їм своєю красою. Тому бурштин широко використовується в ювелірній справі і мистецтві, для виготовлення найрізноманітніших прикрас, оздоблення картин, ікон тощо. Зразки бурштину із різноманітними включеннями, як правило у вигляді скам'янілих рослин і комах, та такі, що представляють наукову цінність, використовуються як колекційна сировина. Але витончена краса каменю має страшний зворотній бік. Видобуток бруштину здійснює значний негативний вплив на стан навколишнього середовища. Перш за все, мова йде про порушення лісового фонду та сільськогосподарських земель.

Основні запаси бурштину України зосереджені, насамперед, у лісах на території Рівненської, Житомирської та Волинської областей. Як правило, бурштин добувають у глибоких кар'єрах. У середньому в одному кубічному метрі породи знаходять до 1,2 кг бурштину, найчастіше у вигляді невеликих горошин, але трапляються шматки вагою у декілька кілограмів.

В Україні процвітає незаконний видобуток цього каменю. Здійснюється він ручним і гідромеханічним способом у закритих і напівзакритих місцевостях: лісах, чагарниках, лісосмугах, віддалених від населених пунктів. У Житомирській області виявлено пошкоджених від нецивілізованого видобутку бурштину 220 га земель, у Волинській області – 4 га, у Рівненській – 169 га. Дані щодо порушених земель в наслідок незаконного видобутку бруштину змінюються щодня. Цікавим є той факт, що шари ґрунту, які є предметом видобутку бурштину, можуть містити різні види інших корисних копалин: ільменіт, рутил, циркон, ортит. Це активи, які за ціною є більш значущі, ніж бурштин.

Основний вплив видобутку бруштину на навколишнє природнє середовище полягає в суттєвій змінні ландшафту, руйнуванні ґрунтів, зміні екосистем, порушенні гідрологічного режиму території і, як наслідок, висиханні та зменшенні чисельності лісових ресурсів тощо. Ями глибиною у декілька метрів становлять загрозу для тварин і самих копачів. Густі чагарі в місцях видобутку стоять на заваді копачам. Тому вони масово випалюють підлісок для своїх потреб. Поки що справа обмежувалась низовими пожежами, але в поліських сосняках вогонь легко може перекинутись на верхівки дерев, та і торф'яники тут на кожному кроці. На великих ділянках дерев майже не залишається, більшість їх спилюють, аби не заважали, в тому числі й вікові сосни.

Стосовно ситуації з перерозподілом ґрунтових вод то вона пояснюється законами фізики, баланс води розподіляється рівномірно по всій підземній площі, якщо в одному місці зробити копанку або канал, він порушується – з прилеглої території вода стікає в копанку, а прилегла територія вологу втрачає. По поверхні поширюється посуха. Окрім риття копанок копачі відводять воду для своїх потреб з системи існуючих меліоративних каналів. Для спрямування води в райони видобутку, у лісах і на болотах старі меліоративні канали прочищають бульдозерами. Подібної меліорації тутешні ліси не бачили з півстоліття. І це теж ніяк не є позитивом.

Поклади бурштину не є нескінченими і мають приносити користь для всіх людей, що проживають на території його залягання, а не лише окремим особам, як це відбувається дотепер. Упорядкування законодавства має дозволити отримувати ліцензії на видобування бурштину приватним підприємцям, чи об'єднанням громадян, які муситимуть сплачувати податки й відновити території, де проводитимуть видобуток. Якщо ж говорити про ставлення до навколишнього природного середовища, про екологічну свідомість, про відповідальність і збереження дорогоцінного поліського біорізноманіття, то для цього мають відбутися зміни у суспільстві, в екологічній політиці держави та у ставленні людей до природних ресурсів планети.